

Aangrijpende brieven vanuit eenzame diepten

Verslag boekbespreking 8 september: "Brieven in de nacht" van Hoda Barakat

'Voices of the lost'

In dit boek horen we de stemmen van hen die door oorlog en verbanning getekend zijn, die ernstig getraumatiseerd en ontspoord zijn en in de marges van de maatschappij leven. Soms kozen zij 'eieren voor hun geld' door zelf de agressor te worden.

Barakat heeft het zelf meegemaakt, van dichtbij zien gebeuren. Bekenden uit haar omgeving in het noorden van Libanon waar zij tijdens de Burgeroorlog woonde, veranderden van onschuldige kinderen in gewelddadige strijders. Barakat probeert deze transformatie in haar roman te onderzoeken en begrijpen, Wat is er met hen gebeurd, met deze slachtoffers van de geschiedenis? Deze vraag stelt zij ook aan de lezer: probeer met mij mijn personages te begrijpen, hoe lastig dit ook is. De roman is donker, gecompliceerd, heftig, allemaal woorden die in de bespreking genoemd zijn, maar ook het woord romantisch is gevallen en er gloren sprankjes licht in de donkere verhalen; Barakat is erin geslaagd in alle duisternis toch facetten van licht te ontdekken.

Moeders en vaders

We bespraken dat ouders er niet goed afkomen in de brieven: personages zoeken wanhopig contact met wrede moeders die hun kinderen hebben verbannen, uitgehuwelijkt of verwaarloosd, daarnaast voedden de vaders hun zonen gewelddadig op volgens strenge normen van eer en fatsoen. Niet alleen in de steek gelaten door hun land, maar ook door hun familie zijn de personages toch in staat de pen op te pakken, geïnspireerd door elkaars brieven, om toenadering te zoeken en wellicht vergeving te krijgen. In ieder geval kunnen wij als lezers met hen meeleven en mededogen bieden.

De briefroman

Tijdens onze bespreking zijn vorm en structuur uitgebreid aan de orde geweest, want zij bepalen de originaliteit van deze roman. De briefroman stamt uit de 18e eeuw, Montesquieu gebruikte het genre al om de censuur van de Franse koningen te ontlopen, in brieven kunnen immers kritische perspectieven aan de orde komen.

Barakat speelt met het genre. Haar brieven zijn niet toegankelijk of gemakkelijk leesbaar. De brievenverwachten niet dat de geadresseerden hun brief zullen ontvangen of lezen: adressen zijn kwijt, brieven zijn ergens verstopt en worden bij toeval gevonden. De brief is überhaupt een misplaatst communicatiemiddel voor mensen die op de vlucht en op drift zijn. 'Brieven in de Nacht' is op te vatten als een parodie op de briefroman.

Lezen in het labrynt

We bespraken hoe je al lezend kunt proberen de brievenketting te volgen, de verwijzingen en de logica. Je leest, probeert grip te krijgen, leest nog eens, tot je beseft dat dit is waar het om gaat. Barakat probeert de chronologie onderuit te halen, verwarring te scheppen en de losse eindjes in stand te houden.

Al lezend bevinden we ons in een labrynt, we weten niet waar het begin is of waar we uitkomen, maar we horen wel stemmen die om aandacht vragen. Dit beeld is mooi geïllustreerd op de kaft van de Nederlandse vertaling, ontworpen door de Libanese kunstenaar Jana Traboulsi, een beeld dat door Barakat zeer gewaardeerd werd.

